

Zvezek 23.

Letnik III

SLOVENKA
GLASILO
SLOVENSKEGA ŽENSTVA.

Izdajatelj in odgovorni urednik

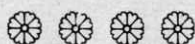
Fran Godnik.

V TRSTU, 1899.

Lastnik konsorcij lista »Edinost«. — Natisnila tiskarna
konsorcija lista »Edinost«.

„Slovenka“

Glasilo slovenskega ženstva.

Izhaja v Trstu kakor priloga „Edinosti“ vsako drugo soboto.

Naročnina znaša za vse leto 3 gld.; za naročnike »Edinosti« pa 2 gld.; posamezne številke se dobivajo v Trstu v tobakarni g. Lavrenčiča na trgu della Caserma po 12 kr. — Rokopisi naj se pošiljajo uredništvu »Slovenke«, naročnina pa upravništvu »Edinosti«, ul. Molino piccolo št. 3.

Vsebina 23. zvezka:

Potočan : Balada — pesem. — Zorana : Ob potoku — pesem. — J. Potapenko : Pozornost. — Homjakov : Spokornik — pesem. — Zavadil : Še nekaj črtic iz življenja Svetle. — J. Sundečič : Slovenki — pesem. — Danica : Ali škoduje emancipacija bistvu ženstva? — Danica : Velecenjena gospa urednica! — Književnost in umetnost. — Razno. — Doma.

Zaloga in tovarna
pohištva vsake vrste

od

ALESSANDRO LEVI MINZI v TRSTU

Piazza Rosario št. 2. (šolsko poslopje)

Bogat izbor v tapetarijah, zrcalih in slikah. — Ilustriran cenik gratis in franko vsakemu na zahtevo. **Cene brez konkurence.**

Predmeti postavijo se na brod ali železnico, brez da bi se za to kaj zaračunalo.

Gričar & Mejač
Prešernove (Slovske) ulice št. 9
Ljubljana

priporočata svojo bogato zalogo

izgotovljenih oblek

v vsaki velikosti

☞ po najnižjih cenah. ☞

— **MIČNE NOVOSTI** —

v konfekciji za dame.

☞ Ceniki zastoj in franko. ☞

Odlikovan fotografski ateljer

A. Jerkič

— v Gorici — Travnik št. 11, —

prevzema vsa v fotografsko stroko spadajoča dela. Krasno dovršene fotografije v naravni veličini 10—15 gld. po vsaki poslani fotografiji; družinske in druge skupine, razglede.

Manjše fotografije od 1—3 gld. 6 komadov z neprekosljivo, umetniško dovršenostjo izdelane na vse mogoče papirje, na porcelan, žido, platno itd.

Razglednice, lepše kakor vse dosedanje 20—25 gld. tisoč.

Pri našem upravnistvu je dobiti:

AUGUST ŠENOVA:

„Čuvaj se senjske roke“

krasna povest znamenitega hrvatskega pisatelja v slovenskem prevodu.

Komad 35 kr., po pošti 5 kr. več.

SLOVENKA

GLASILO SLOVENSKEGA ŽENSTVA

Zvezek 23.

V Trstu, 18. novembra 1899.

Letnik III.

Balada.

Kako te čakam, ljubica, nestrpuo
Tu v gozdu sam — in sredi te noči...
Kako te iščejo med temnim drevjem —
Zaljubljene te iščejo oči.

„A ni te, ni . . . Saj si mi obljubila,
Prisegla si mi, da nocoj, nocoj
In tukaj, dekle drago, dekle zlato —
Ah, duši moji dala boš pokoj.“

„A ni te, ni . . . Mar se bojiš oblakov,
Ki so pokrili zvezdnato nebo?
Mar se bojiš grmenja, ko nestrpuo
Te v gozdu čaka ljubček in težko?“

„A jaz se ne bojim oblakov temnih.
A jaz se ne bojim te, črna noč --
Da tebi le nocoj še, angel zlati,
Na lica, usta dal poljub bi vroč.“

„Čuj drevje poka . . . Ti si tukaj, draga,
Ah, ni te strašila ta črna noč . . .“
To bil je blisk . . . In zemlja se je stresla
Poljub je strela njemu dala vroč.

B. Potočan.

Ob potoku.

Kjer potok v strugi je močan,
ki senči breg mu log hladan,
z njim shajala se je nekoč
in sladko kakor svit zvezdá,
ko lahno v vodi trepetá,
ji svital plam ljubezni vroč . . .

Še vedno potok tu drvi,
še zvezdic svit se v njem blišči —
a strto njeno je srce . . .
Oči ugaslih mrtvi žar
mračno strmi ji v vodni čar,
brezup objema dušo rje . . .

Tam kjer v dolini beli mlin,
skrivnostno gleda iz temin,
ljubimec z drugo se igra . . .
Spet očarljivi glas njegov
s šeptanjem druží se valov,
in z njih modrina zre neba . . .

Zorana.

Prepozno.

Ruski spisal J. Potapenko, preložil Al. Benkovič.

I.

godilo se je nekako čisto slučajno. V prsih Nikolaja Ivanoviča je čustvo že davno dozorelo, a on, poznajoč samega sebe, svoj neodločni značaj in nekako, dejal bi, nenaravno plahost za starost štiridesetih let, je bil uverjen, da to čustvo polagoma izgine.

A nenadoma je čisto nepričakovano opazil, da je vse pokvaril. Bilo je pa tako.

Antonina Sergejevna je prišla včeraj k njima samo za hip, češ, da poljubi Sašenko. — Sašenka, — to je njegova osemnajst let stara hči. Sirota je bila navajena, da je svoj čas živela z materjo, a sedaj ji je bilo dolgčas. Nada je umrla že pred dvema letoma, in od takrat je pri njih postalo otožno in dolgočasno. Zato pa Antonina Sergejevna pogosto prihaja k njima ter skrbi, da razveseli Sašenko, časih jo vzame k sebi, ali pa pelje v gledališče. Sašenki je druga mati in ta jo spoštuje in ljubi.

Včeraj Sašenke ni bilo doma. Odpeljala se je bila v Pavlovsk k teti Zinajdi Ivanovni, sestri Nikolaja Ivanoviča. Tam je molila in se je imela vrniti šele zvečer.

Antonina Sergejevna se je pripeljala po poti, držeči od dvorca.

— Torej vi siromak danes obedujete sami? — je vprašala, malo namežiknila in se nasmehnila.

— Sam, sam, Antonina Sergejevna! — je odvrnil Nikolaj Ivanovič s šaljivo deklamajočim glasom.

— Hm . . . Tudi jaz sem sama . . . Veste kaj, pojdite k meni na obed, pa bodeta dva samca skupaj! . . .

Ona se je nasmejala, on pa nekoliko zardel. Ponudbo je seveda sprejel ter prav ob petih in tri četrti šel iz hiše, vzal izvoščeka ter se odpeljal v Kiročno ulico.

Bil je gorak pomladni večer. Vreme je bilo že godno za letovišče, a Peterburžani so se še bali seliti se iz mesta. Samo junakinje, kakoršna je bila Zinajda Ivanovna, so se požurile; treba je pa vendar upoštevati, da je imela sestra v Pavlosku kamenito zimsko hišo.

Nikolaj Ivanovič je čutil nekako nenavadno čilost duha in telesa. Zadnje čase se ga je časih lotevala skoro otožnost. Pomisliti je treba pa to. Skoro dvajset let je preživel z Nado, in kako lepo!

Vse življenje se nista niti enkrat sprla, nikdar ni bilo med njima nesporazumljenja . . . To je prišlo, kar v navado. A glej, Nada mu je umrla. Od kraja se mu je srce trgalo silne žalosti — toga je bila presveža, preživa. Pozneje je žalost odnehala in toga kakor da se je ovila z meglo . . . Česa pač človek ne preboli? Tesnoba in dolgčas sta prevladala. Sašenka mu je bila seveda velika tolažba, a ona je imela svoje posebne interese. Ona je stara osemnajst let, a on štiri-deset. Vrhu tega je ona še čisto otročja.

Zapazil je, da nekako oživi, kadar pride k njemu Antonina Sergejevna : takrat ga za celi dan zapusti tesnoba in toga. Takrat veselo seda za svoje spise in marljivo dela. Sprva si je to tolmačil z njeno veselo naravo, z njeno lastnostjo, s katero napolnjuje celo hišo z razgovorom, ne z vsakdanjim, marveč z umnim in živim razgovorom. Dalje je zapazil neko nenavadnost: kadar je ostal sam, takrat so se mu prikazovale njene čudovite oči z dolgimi trepalnicami, laskavo mu je zvenel njen mehki glas in vedno je želel, — sam ni vedel, zakaj — da bi jej vsaj roko poljubil. Vse to je bilo znamenje čustva, ki se mu je zdelo čudno. Nada je umrla še le pred dvema letoma in živela sta kakor duša z dušo! . . . A navadil se je tudi tega. Navadil se je, da to novo čustvo živi v njegovi duši, a razvijalo se je neopaženo in je precej narastlo. Občevanje z Antonino Sergejevno je postalo zanj zelo potrebno. Časih je premišljeval, nima li kakega opravka, da bi šel k njej vsaj za jedno minuto.

Ta pot je prišel k njej točno ob šestih in obedovali so trije skupaj. Z Antonino Sergejevno je bivala daljna sorodnica, od starosti popolnoma potrto bitje, — slepo, gluho, suho, a nenavadno krepko. Bila je že skoro devetdeset let stara, a je vedno mislila, da bode živela vsaj še deset.

Po obedu sta starko odpravila v njeno sobo. Antonina Sergejevna Nakatova je znala vse lepo urediti, dasi jej pokojni mož, bivši trgovec, ni zapustil posebnega imetja. S petimi tisoči letnega dohodka je ona živela tako, kakor žive drugi z dvajsetimi tisoči. Stanovanje je imela opravljeno lepo, prijetno, prikladno, sprejemala je znance, zbirala jih okrog sebe ob četrtkih in lepo jih hranila in napajala, hodila v gledališča, lepo se oblačila, s kratka, živela je, ne da bi si kaj odtrgovala. Imela je štiriintrideset let, na videz je bila mlajša, a ona se ni posluževala te okolnosti, ampak vedno priznavala svoja leta.

Nikolaj Ivanovič je sedel v mehki naslonjač v vsprejemni sobi in dovoljeno mu je bilo, da sme pušiti. Antonina Sergejevna je sedela na divanu njemu nasproti in on je v tej mili in prikladni okolici,

gledajoč nje smehljajoči se obraz in poslušajoč nje veseli govor, čutil veliko blaženstvo.

Nehote je zamižal.

— Vi ste zaspani, kakor vidim? — vprašala ga je Antonina Sergejevna.

On se je stresel. — Bog varuj, nimam te navade! — je odgovoril.

— A kaj je to?

— Kaj? — in zamišljeno je spustil smodkin dim. — Povem naj vam, kaj je to?

— Pa le povejte! — je velela ona in ga ohrabrila z dolgim prodirajočim pogledom svojih prekrasnih, temnih oči.

— Jaz sem srečen, Antonina Sergejevna.

— Zakaj?

— V vašem društvu me navdaja čustvo blaženosti. Sploh mi ni mogoče biti brez vašega društva!... To je tisto!

Ona se je zasmejala in vzkliknila: »Bravo, Nikolaj Ivanovič!«

— Ne smejte se, to je jako resno!...

— Ali je mogoče?

— Gotovo!...

In ona je seveda takoj izprevidela, da je to v resnici resna stvar. Ali tega ni videla poprej? Ali niti mislila ni na to? Vdovela je pred Nikolajem Ivanovičem, vedela je, da uredi svoje življenje in je bila zadovoljna z njim. Ona ni spadala med narave, ki se udajajo premišljevanju, in v tišini nočne samote ni sanjala o krasnem mladeniču, ki naj bi jo osrečil. V štiriintridesetem letu življenja bi bilo to nespametno in malovredno, dasi se često dogaja. A Nikolaj Ivanovič jej je bil všeč. Imel je vse, česar je bilo treba njeni štiriintridesetletni dobi, zedinjeni z razumnim in jasnim pogledom na življenje. Bil je soliden in nikakor ne star. Visoko vzrastel, suh, a ne preveč, hodil je vedno po koncu, in na videz ga niso morale nikake bolesi, ki v tej dobi pričenjajo pri možkih, ko že govore v šali: eh, starost prihaja! Štirideset let, to ni več malenkost!

Na njem ni bilo ničesar, kar bi količkaj spominjalo na starost — niti sumnive barve lica, niti apatije, niti onega omahovanja, ki se zove skepticizem. V mladosti je živel normalno, čuval je sebe in svojo dušo. Bil je sposoben, da se vznese kot mladenič, a ta vnos bi nikdar ne motil njegovega ravnovesja, s kratka — bil je ravno tak mož, kakoršnega jej je bilo treba. Spoznala sta se brž potem, ko mu je umrla žena, in naglo sta se spoprijateljila. Seveda je pri

tem mnogo pomagala okolnost, da je bila Aleksandra Sergejevna Saši prirastla na srca, ker je bila po Nadini smrti Saša vse v hiši

— No, čemu ste umolknili, Nikolaj Ivanovič? — izpregovorila je gospodinja: — morda mislite, da jaz ne umejem resnih stvari?...

— Bog ve, bi li umeli? — je odgovoril on, kakor bi obupaval.

— Kaže pa vendar, da sva si dobra prijateljja — je znova rekla Antonina Sergejevna.

— Ah, Antonina Sergejevna... Ali ne vidite, da jaz... no, sploh mi ni mogoče brez vas živeti!...

Ona je zardela ter odgovorila s tresočim glasom: Kako naj to umejem, Nikolaj Ivanovič?

To ga je popolnoma »omehčalo«, kakor je imel navado reči: ni se mogel več premagovati ter šel dalje:

— Brez vas ne morem živeti, zato bi rad živel z vami... E, pa kaj?... — vstal je, stopil k njej in jo prijel za roko, ki je ležala na okrogli mizici: — Nisva več tako mlada, da bi stvari nazivali z izmišljenimi imeni. — Ako imate sočutje... bodite moja, Antonina Sergejevna...

Poljubil jej je roko in pogledal v oči, čakaje odgovora. Ona mu ni odtegnila roke, a z drugo je pokazala na divan.

— Sedite sem-le, dragi prijatelj, da se pogovoriva... Vi ste mi rekli, da nisva več mlada. To pomeni, da treba nekoliko pomisliti, kadar... a čemu prikrivati?... ko srce ne bije tako redno, kakor sicer!...

On je sedel, ves srečen, ona je nadaljevala:

— Jaz sem egoistka, Nikolaj Ivanovič, in pred vsem drugim mislim nase. S svojim življenjem sem zadovoljna. Tako bi mogla živeti do smrti. A tudi nisem zoper to, da bi to življenje izpremenila, a s tem pogojem, da drugo življenje ne bode slabše od sedanjega. Menite li, da bode tako?

— Kaj naj odgovorim na to? — je vzkipel on; vi me poznate, to je vse.

— Vem, da ste izvrsten človek, sicer bi mi srce sedaj mirneje bilo... A vi imate hčer...

— Ona vas ljubi, kakor svojo mater!...

— Dokler nisem zavzela mesta njene matere... To se često dogaja, Nikolaj Ivanovič!... Vi mislite, da smo igoisti samo mi, ki smo preživeli trideset do štirideset let? O, vi se motite!... V taka mlada leta se vgnezdi večkrat zajedno z živim poetskim mišljenjem taka sebičnost, o kakoršni se nam niti ne sanja... Rešila bodeva torej to vprašanje pogojno: vi poveste to Sašenki, ne

da bi jo vprašali: dovoli mi, da se oženim, — nikakor ne, vi jo obvestite o tem kakor o gotovi stvari in pazite, kako se bode vedla temu nasproti... - Potem se odločiva...

On je še enkrat poljubil njeno roko; ta pot iz hvaležnosti. Kako umno, kako praktično je naredila to vprašanje! Ves navdušen je odšel od nje; zvečer ga je nekaj vleklo v gledališče, šel je tja ter se vrnil še le pozno po noči, spal je izvrstno, potem pa je ves dan z veliko pridnostjo delal z bistro glavo; zvečer se je odpeljal na carsko-selski kolodvor in tam dočakal Sašenke Seveda jej o vsej tej stvari ni povedal ni besedice. O takih stvareh se ne govori v vozu. To je odložil za zvečer.

II.

Skupaj sta pila čaj. Sašenka — životna, sveža, brdka — je veselo pripovedovala novice iz Pavlovskega. Teti je kaj všeč, da se je tako zgodaj preselila v letovišče. Ves maj je bilo prekrasno vreme, samo pred dvema dnevoma je vlekkel sever in treba je bilo zakuriti peči. Včeraj se je zgodilo nekaj žalostnega: poginil je stari maček Terentij. Teta se je žalostila, ker je bil njen ljubček. Vkljub temu sta šli zvečer na kolodvor in poslušali godbo. To so bile vse novice iz Pavlovskega, a ona jih je pripovedovala tako milo, tako živahno, da so bile res zanimive.

Nikolaj Ivanovič jo je zamišljen poslušal. Kadar se je Sašenka veselo nasmejala, smejal se je tudi on, a njene besede mu niso segale v dušo. Mislil je svoje stvari, mislil je na to, kako bi začel svoj govor.

— Včeraj je bila pri nas Antonina Sergejevna, — je pričel polagoma.

— Tako? Ah, kako mi je žal! Tako dolgo je že nisem videla! — je rekla Sašenka z iskrenim obžalovanjem.

— Povabila me je potem k sebi na obed.

— In ti si šel k njej, seveda?

— Da!

— Kako bi ne? Samemu ti je moralo biti dolgčas, a ona je tako vesela in razumna...

— Res je... Antonina Sergejevna je jako razumna žena!...

Sašenka ni rekla na to ničesar več in s tem bi se bil mogel razgovor smatrati dovršenim. A Nikolaj Ivanovič ni hotel tega. Mislil je samo na to, da bi napravil najrahljši prehod.

— Sašenka, povej mi iskreno, prav od srca... je izpregovoril ter umolknil za trenotek, ker ga je Saša začudeno pogledala. A pre-

čej na to je z nova povzel: Povej mi, ali ljubiš Antonino Sergejevno? ...

— Kaj tako vprašuješ oče? ... Saj vendar veš! ... Da, jaz jo zelo ljubim ... Zakaj bi je ne ljubila? ...

— Dá, dá. seveda! ... Toda, je li to čustvo res globoko? ...

— O, oče, ti si danes nekako čuden! ... Zakaj me izprašuješ vse to?

— Morda je potreba, da te izprašujem ...

Zadnjo frazo je izgovoril nekako nevoljen. Jezil se je sam nase.

Njegov položaj se mu je zdel naenkrat smešen. Kakor kak dijak bal se je naravnost izreči, kar je bilo vprašanje njegove bodočnosti. Vendar je rekel na to kratko in odkrito:

— Vidiš, Sašenka, jaz ti ne morem pojasniti vsega tega ... Premlada si še in ne moreš tega umeti. Vsak človek potrebuje prijatelja, bližnjega človeka ... Samota je najtežja stvar, posebno v tisti dobi, ko človek pričinja izgubljeni ... Teško, da bi ti to umela ...

— Res, še sedaj ničesar ne umejem ...

— To sem vedel! .. A glej, dete moje, dogaja se, da se v življenju srečata dva osamljena človeka ter se odločita, da združita svoje življenje ... Potem nijeden od njiju ni več osamljen ...

— Da, to se dogaja, oče.

»Še vedno sem isti dijak!« je pokaral Nikolaj Ivanovič samega sebe.

— S kratka, Sašenka — je rekel odločno in kri mu je udarila v lice, — kaj bi ti rekla, ko bi se jaz oženil z Antonino Sergejevno?

— Ti? Da bi se oženil? ... Ne umejem ... Kako moreš tako govoriti? — je rekla Sašenka in z največjim začudenjem pomajala z ramami.

— Zakaj bi se ne oženil, Saša? Saj še nisem star ... Jaz ljubim Antonino Sergejevno ...

— Kako moreš to reči? Kako moreš tako govoriti? je vzkliknila ona ter rahlo s pestjo lopnila po mizi.

Nikolaj Ivanovič se je nekoliko pomračil.

— Ne umejem te, Saša! — je dejal. — Zakaj bi ne vzel Antonine Sergejevne?

— A mama?

Oče je pogledal hčer z žalostnim in bolnim pogledom. Hoče li biti navlašč grozovita? Tak hip, v takem razgovoru spominjati ga nesrečne Nade ... Ne, ona kratko malo ni pomislila. Sašenka nikakor ne more biti tako grozovita. A glavno je to, da on ni bil

pripravljen, da odgovori na to. Bodisi kar koli, samo to ne. Tudi on ni vedel, kaj bi odgovoril na to vprašanje.

Drago dete, spomin na tvojo mater je zame svetinja... je pričel, a čutil, da ne govori tega, kar je bilo treba. Ona mu je segla v besedo:

— Kaj to pomeni: spomin mi je svetinja?

— To pomeni, da jaz...

— To pomeni, da si jo toliko pozabil, da hočeš vzeti drugo ženo... To pomenijo besede: mi je svetinja. Ali ni tako, oče?

O, kaj je to? Ona ga prijemlje za besede kakor dečaka, in iz njenega glasu zveni neka nevšečnost?... Kaj je to? On je pričel z njo prijateljski govoriti o tej stvari, a ona vse drugače? Ona neusmiljeno odpira rano, ki se je pričela tako lepo celiti... Ali ni on tega kriv? Zakaj je pričel ta razgovor s hčerko, ki ne more umeti zamotanih psiholoških kombinacij. Ni mu bilo treba vprašati jo o njenem mnenju, marveč povedati jej, svoj nepreklicljivi sklep.

— Sašenka, prosim te, ne govori tako, — je izpregovoril razdražljivo: ti si se neoprezno dotaknila takih strani mojega življenja, katerih bi se ne bila smela dotakniti... Ti še preslabo umeješ življenje...

Čašo s čajem je odrinil od sebe in vstal. Njene oči so bile mokre, rame so jej drhtele.

Da... Samo da se ti ne smeš oženiti... je rekla s tresočim se, pretrganim glasom: — Ti... ti ne smeš, ti ne moreš... Neham te spoštovati... Črtila te bodem...

— Saša! — je vzkliknil on strogo.

— O, kako sem nesrečna! Kako nesrečna! — je rekla ona in, zakrivši si z rokama obraz, odhitela v svojo sobo.

Nikolaj Ivanovič je ostal na svojem mestu. S komolci se je uprl ob mizo, položil glavo na roke in se globoko zamislil. Odkod to pri Sašenki? Zdi se mu, da je v njenej odgoji zametaval vse, kar bi moglo razviti sentimentalnost. — A vender — ta ton, te besede, ta pogled!...

Ne sme se resnim smatrati besed devojke, katera pozna življenje samo iz knjig. Res, da mora tako biti, a on je vendar čutil, da je njegova osnova razdrta. Ne sme so jih smatrati resnim, a zakaj bi se jih zopet ne? Gotovo je, da je Sašenka iz vse duše proti ženitvi. On jo goreče ljubi in se ne sme niti spomniti, da bi izgubil njeno spoštovanje. Sicer pa, kakšno pravico ima on, da bi v njeno življenje zanesel žalost, da bi z oblaki zastrl njeno svetlo, jasno nebo, na katerem življenje še ni zbralo oblakov. Te skušnje, katere

ji pripravlja usoda (in ona jih ima dosti za vsakega) pridejo o svojem času ter zavzamejo svoje mesto v njenem življenju, — čemu bi jih množil že naprej? Sašenka nima prav, nikakor nima prav, a njeno mnenje izvira iz globokega čustva do matere, — čustva tako zakonitega, da mu nikdo ne more nič. Res da se njegova namera v takih odnošajih ne da uresničiti. Nova sreča njegova bi se pričela z omračenjem jasne duše Sašenkine, v njegovo hišo bi se naselilo sovraštvo, on bi izpridil življenje sebi in Antonini Sergejevni ...

Dolgo je sedel nepremično in žalostno povešal glavo.

Ta hip je naglo vstopila sobarica, veleč z razburjenim glasom: — Gospodični je slabo!

— Kaj bi ji neki moglo biti? — je vprašal Nikolaj Ivanovič, zganivši se in hitro dvignivši glavo.

— Neprenehoma plaka ... Glavo je zakopala v blazino in plaka ...

— Ah, moj Bog!

Planil je kvišku in hitel v hčerino sobo. Na toaletni mizici sta goreli sveči na obeh straneh. Sašenka je ležala z licem proti steni, glasno ihtela in se tresla po vsem životu. Nikolaj Ivanovič je stopil k njej, sedel na posteljo ter se dotaknil njene glave.

— Umiri se, Sašenka, umiri se, dete moje! — je laskavo govoril Nikolaj Ivanovič.

Ona je hotela zdajci z naglo kretnjo zbežati.

— Idi, idi, prosim te! ... Pusti me samo! ... Tako sem nesrečna ...

— Dete moje, ti vse pretiravaš! ... Ne umeješ prav vsega tega ... A bodi ... Zgodi se, kakor ti želiš ...

Ona je vstala.

— Oče! — je rekla, umirivši se. — Ti se torej ne oženiš?

— Ne, ne; ako ti tega nočeš ... Kakor ti želiš, tako bode ...

— Ali mi zastaviš častno besedo?

— Zastavim, Sašenka, zastavim! — je dejal Nikolaj Ivanovič žalostno, in srce se mu je skrčilo, kakor da je ta hip na veke izgubil nekaj milega in dražega.

Ona se mu je krčevito z rokami ovila okrog vratu ter se stisnila k njemu.

— Oče, mili, dragi oče! ... Kako ti je to prišlo na um? Torej nisi kar nič hud? ...

— Kaj je na tem slabega, dete moje? — je rekel Nikolaj Ivanovič mehko in odločno, — hotel sem delati, kakor ti želiš ... A to zaradi tebe ... A v tem ne vidim nič slabega ...

Dragi moj, kako ti ljubiš mamico!... Videla sem, kako si jo ljubil, kako si jo nazival z nežnimi imeni... Kako naj bi sedaj gledala, da tudi drugo ljubiš tako?... Kaj naj bi si mislila?

— Morda je res tako?... A vmisli se v moj položaj. Starost se bliža in jaz bom sam za vedno...

— In jaz? jaz sem s teboj!

— Ti se omčžiš, dete moje...

— O, jaz ne mislim na to!... Na veke ostanem poleg tebe, oče!...

Ta večer Nikolaj Ivanovič ni mogel delati in zgodaj je legel spat. A spanec mu ni hotel zatisniti oči, neko hladnost je čutil v svojem srcu.

(Konec prihodnjic.)

Spokornik.

(Homjakov.)

Po trdih grudah, prašni njivi,
Da mogel nisem več od muk,
Od jutra v noč orjač trpljivi
Jaz vodil težki svoj sem plug.

Zadosti! s tolpo podivjano,
Z brezumjem krepko se boreč,
Izgubil moč sem svojo rano,
Ne morem več, ne morem več!

Čas je počitka! O livade!
Tišina ti polja in vod!
In od vejičja rasti mlade
Spleteni nad globeljo svod!

Le enkrat v sence blagodejne
Naj sklonim se čez šumni vir,
Naj moje prsi, prsi žejne,
V se dihajo večerni mir!

Otrem naj čelo, mokro znoja!
Ves prašen sem od dela, glej!
„Brezumnik! Tebi ni pokoja,
Počitka ne: naprej, naprej!

Glej njivo, skrb te čaka mnoga,
In daleč ni več do noči —
Po koncu, leni suženj Boga,
Le nujno! ti Gospod veli.

O, mnogo stane žitje tvoje,
Odkupljen s križem si, krvjo;
Orjač, dovrši delo svoje!
Pogumen bori se krepko!“

Pred glasom groznega pozvanja
S trepetom klanjam se ječeč,
A Ti brezumnega mrmranja,
O Bog, ne spomni se sodeč!

Zvršit grem v trudu zdaj in poti,
Kar sam določil si mi Ti,
Očesa ne zaprem v dremoti,
In borba me ne oslabi.

Ne pustim pluga, rob lenjivi,
Poprej ne ganem se odtod,
Da bo pripravljeno na njivi,
Za Tvojo setev, o Gospod!

Iz ruščine preložil Al. Benkovič.

Slovenki

na Imendan 15. Avgusta 1899.

Na dan tvoга Imendana,
O Slovenko!... ne bih znao
Čim bih tebe darivao,
Grličice njegovana!

Osim opet svojim »Zvučkom« :
Žarkom svojom Čestitnicom,
Svojom pjesmom bisernicom
I mirisna cvietka stručkom;

Da mirišiš svom pjesniku
Mimo svako na sviet cvieće,
Što uvenut nikad neće
Ni izmienit svoju diku...

Živo ću se molit Bogu:
Sva sva blaga, što imade,
Da još tebi Gospođi dađe
Uz premilost svoju mnogu;

Da mi zračaš ka' Danica:
Moja svietla prehodnica,
Moja utva zlačenica,
Moja slavna miljenica!

KOTOP.

J. Sundečić.

СЛОВЕНКИ

на Имендан 15. Августа 1899.

На дан твога Имендана,
О Словенко!... не бих знао
Чим бих тебе даривао,
Грличнице његована!

Осим опет својем „Звучком“:
Жарком својом Честитницом,
Својом pjesмом бисерницом
И мирисна цвиетка стручком;

Да миришиш свом pjesнику
Мимо свако на свиѣт цвиѣће,
Што увенут никад неће
Ни измјѣнит своју дику...

Живо ћу се молит Богу:
Сва сва блага, што имаде,
Да још теби Господ даде
Уз премилост своју многу;

Да ми зрцаш ка' Даница:
Моја свјетла преходница,
Моја утва злаченица,
Моја славна миљеница! —

KOTOP.

J. Сундечић.

Še nekaj črtic iz življenja Svetle.

Pomen Světle v češkem slovstvu.

(Konec.)

Světla je v bujnem sadovnjaku češkega slovstva zvedena vrtarica. Njeni spisi so vedno zeleńeće drevo. Dišeće cvetje iz njegovih vej raznašajo igravi veterčki po vseh planjavah češke kraljevine, z njegovim sadjem se krepé in oživljajo brezštevilne vrste vnetih čeških čitateljev. Duša njena je bila globočina, kjer je bilo skrito na tisoče biserov. In kadarkoli se je pogreznila vanjo, vselej je iznesla nove in nove zaklade, katere je polagala na altar češkega znanja. Iz velike blagajnice svoje bogate domišljije izbirala je vselej kar je bilo plemenitega in vzvišenega, čistega in velikega, lepega in ganljivega. Kar je obhajalo njeno dušo, kar je plemenitega sanjalo njeno srce, le to je zaupovala svojemu mojsterskemu peresu. Do dobrega je poznala češko ljudstvo, in potem je, se vé, mogla o njen tako krasno pisati in risati njegovo dušo. Njen tintnik je bil srce češkega naroda.

Kar se tiče estetične tehnike, so njeni vsaj poznejši spisi popolnoma dovršeni, besedni lišp se druží z mikavno snovjo. In v tem oziru je bila tako natanka, da jej nekda j ni bilo po volji, ko je morala v naglici spisati in odposlati povest, katero je urednik brez poprave obelodanil. Světla je bila rojena filozofinja, in pečat svojega premišljevalnega duha je vtisnila svojim delom. Najboljše njeno delo je v tem duhu »Nemodlenec«. V svojih spisih razmotruje Světla najrazličnejše zastavke: narodna vprašanja (narodno probujenje, domoljubje, odpadništvo, kozmopolitizem), zakonska, verska, filozofična vprašanja, vprašanje enakopravnosti in svobode človeške, socijalno in osobito žensko vprašanje. Kjer jih sama ne rešuje, ondi sili čitatelja, da premišluje sam o njih dalje. Veliko je ljudi, ki sodijo o svetu le s svojim srcem. Svetla je srcu pridružila zanesljivega vodnika — razsodni um. Gojila je romantičen idealizem, kakor sama priznava, da ima dober pisatelj pojasniti in tolmačiti glas narave, kakor mu odmeva v njegovem srcu, in naloga umetnosti, da je čitatelja ali gledalca podučiti in npravno spopolniti.

Žena in žensko vprašanje pri Světli.

S cvetom svojih krasnih misli venča Světla ženska bitja in njih narave slika v najugodnejšem svitu. Da povzdigne do plemenite zavednosti češko ženo — to je bil smoter njenega delovanja, zato je utripalo njeno blago srce. Radi tega je v svojih spisih risala vzore

žen, po katerih bi se imela Čehinja vesti ali vsaj bližati se jim. Navdušena, strastna ljubezen do svobode, ki se druží na drugi strani z nežno požrtvovalnostjo same sebe do ljubimca, moža ali vsega naroda, črt do samosilja prešinja njene junakinje. Njene žene niso vsakdanje. Moški junaki se v njenih spisih še od daleč ne morejo primerjati bliščečim ženskim uzorom.

V društvu sv. Ljudmile, svoje dni edinem društvu praških Čehinj, je že kot mlada gospa delala kar najblagodejnejše. Ali Světlá se ni zadovoljevala s plemenito mislijo dobrotelčnosti, ampak hotela je, da ugodno reši žensko vprašanje, o katerem je vedno premišljevala. Svoje srčne želje je uresničila l. 1871., ko se je ustanovilo društvo »Ženský výrobní spolek český«, ki je že dosihdob storil veliko dobrega. Světlá je bila pokroviteljica društvu in dolgo časa njegova vodnica. Mnogo svojega dragega časa, veliki del svojega rahlega zdravja, kos svoje duše je žrtvovala slavna pisateljica temu društvu.

Od druge strani osrčevala je mlade talente, podpirala prizadevna dekleta s svetom in pomočjo. Krásnohorská je njena hvaležna duševna hči.

Njena materinska skrb za ženstvo je v vsakem oziru izgledna, plemenita in občudovanja vredna. Njen je izrek, da je emancipacija žen nastala iz lakote. Jasneje nam to pové Krásnohorská, ko piše: »Žensko vprašanje je vprašanje kruha ali lakote, dela in greha, blagostanja ali siromaštva, življenja ali pogina večine vsega ženskega spola«. Pravico do kruha ima vsak pošten in delaven človek. Žensko vprašanje pa ne namerava poviševati dvomljivih pravic milostivih, bogatih žen, ki si v sladki lenobi izmišljujejo le novih veselíc, nove obleke in vselej novo občudovanje, na drugi strani pa nimajo skrbi še za same ženske dolžnosti in opravila. Světlí je bil na skrbi samo obstanek marljivih žen in pregnane, razpaljene, včasí celo nespametne emancipirane misli zatira. V nekem članku piše: »Ne moremo zatajiti, da so si žene po večini same krive, ako se moží strašijo njihove emancipacije. Brez malega vse, ki so dosihmal izstopile iz navadnega tira, vedle so se — nežno rečeno — zelo čudno. Pačile so se po možih, toda ne v čednostih, nego v razvadah in nepristojnostih. Kadar si žena usvoji nekoliko drobtin znanosti, ni ž njo možno prebiti, hoče se v eno mer ž njimi ponašati ter zahteva zanje občudovanje vseh, ki so jej blizo. Dalje smatra skrb za domače ognjišče globoko pod svojo dostojnostjo.

Upamo, da bo ženam že njih takt pomagal, in da se bodo one, ki hrepenijo po emancipaciji, začele osvobodjati pred vsem od svojih hib.

Vsemu, kar je puhlo, izlagano, lahkomiselno v ženski naravi, je Světlá brezobzirna nasprotnica in neusmiljeno kara zlasti grehe in in nevarnost, s katerimi se žene zakrivljajo na sveti narodni reči, na svojih dolžnostih in ciljih v društvenem življenju. Světlá je povsod in vselej zahtevala, da tudi neomožene dosežejo poštenega kruha, omožene pa da svoje dolžnosti razumno spolnujejo, ne delajoč iz ljubezni in zakona le samo dobičkarijo. Nad vse je spoštovala zakonske vezi ljubezni, a iz duše je zaničevala zakon, kjer se ne tirja ljubezni, ampak le strogo spolnovanje domačih dolžnosti, kjer je poglaviten smoter le dopolnjenje bogastva, ne duš, le združenje denarnih zadev, ne pa npravnih nalog življenja. Ljubezen more biti čista tudi izven zakonskega jarma, zakon pa brez ljubezni je nenraven. Zato je tudi dovolj jasno iz njenih spisov, kako je razumeti trditev, da ljubezen, ki se ne konča, ali jasneje izrečeno, ki se ne ponavlja in utrjuje sè zakonsko zvezo, je greh.

Tem, ki se za kratek čas igrajo z zaupljivim ženskim srcem, veljajo bogokletne besede, katere isgovarja Zefa (v romanu »Križ pri potoku«) nad nezvestim Potočnikom :

»Ali si, o Bog, ustvaril še revnejšo stvar od žene? Kje je neki tavalala tvoja pravičnost, ko si jo izdal možu v plen, ko si nakanil, da bo on njen gospod, da naj si on napravi iz njenega srca podnožnik, naj njeno dušo raztrga, kakor otrok raztrga cvetko na livadi, naj njeno ljubezen in poštenje v blato pomandra, in vse to se mu vendar ne bo štelo v greh, ne pri tebi ne pri ljudeh? Katera golažen, ki se zvija pod človeškim stopalom, je ničvrednejša od mene, oskrunjene, zapuščene žene! Slehern las na človeški glavi pře šteješ, le za solze, ki se lijó iz očes žene, ne maraš? Sleherno hudo delstvo strahuješ z ognjenim mečem, edino krivice, s katero mož greši proti ženi, nezvestobo in pomor ne? Tu odvracaš svoj obraz, da bi ti ne bilo treba kaznovati svojega rejenca? Toda — zdaj moraš maščevati! Branim se s pravičnostjo večne Resnice, katera vse pretrpi, kar je in še bo, katera ne izgine, ako bi se tudi zemlja pogreznila, nebesa podrla in tvoj tron sprevergel. Ako mene zavrneš, potem bom vpila, kamorkoli mene pogubiš, da to sliši solnce, zvezde, angeljska bitja, človeštvo in peklenska brezna, da te ni, da te ni bilo, da so molili le senco, da so se bašli le praznega nič, in smejala se bom, glasno smejala, če napadejo znovič zavržene oblasti, po tebi iz raja sramotno izgnane, trdnjavo tvojih nebes in bodo ti hotle iztrgati žezlo. Da — iztrgajo ga tebi, ker oslABLJENA bo tvoja desnica, ako se znebiš pravičnosti. Ona je tvoj oklep in sulica, in krona tvoje noge, ona je oblačilo, v katero se oblačiš, in krona tvoje glave,

brez katere nehaš tudi ti biti. Zato v drugič in tretjič kličem na pričo večno Resnico, ko tirjam od tebe, da bodi ta izdajalski, nezvesti rod, rojen pod ono streho, uničen prav po tem grehu, izkoreninjen z onim grehom, s katerim se je zoper mene zakrivil — naj ne bo pri Potočnikih nikdar več poštene ljubezni.

Rodoljubje Svetle.

S svojimi spisi je hotela Světlá povsod obuditi ljubezen do domovine, do naroda in do jezika. Ker narodno vprašanje še ni rešeno, pravice še nišo zagotovljene, zato se ne more češki pisatelj poganjati za zgolj človeške zastavke, ki so veljavne, tehtne in svete vsemu človeštvu. Češkemu pisatelju, priznava Světlá, treba je pritisniti se k narodovim potrebščinam. Opazovala je sedanje planje češkega ljudstva, iz sedanjosti je zajemala snov za svoje povesti, njena dela so zrcalo sedanjih teženj češkega naroda. Sama je bila vzor pristnega rodoljubja. Še mlada gospodična spoprijemala se je ob veselica in nemškem društvu, kamor je zahajala radi rodbinskih vezi, z razposajenimi, napetimi Tevtoniči, ki so se v svoji razkričani ošabnosti rogali, da Čehi nimajo pravice sedeti pri velikem omizju omikanih narodov. Globoko v srce jo je zbolela vsaka slična drzovita beseda, in včasih se je res uverila, da so Čehi vendar le prosjaki brezdedščinari v lastni očetovi hiši, osiroteli na materinih nedrih, ki nimajo nego to, kar jim milost drugih blagovoljno prepušča, in v tem pravem svetu napredka in omike niso nič, ker ne pomagajo z nobenim umotvorom zidati svetišča svetovne omike; zato tudi nimajo pravice povzdigniti glasu v velikem koncertu drugih narodov. Nehoté nam pri tem sega v spomin enak otožen vzdihljaj slovenskega pisatelja Stritarja, ko žaluje:

»Kako jaz srečen biti smem, ko sladka moja domovina v pomilovanje je ljudem.«

Ko se je 1. malega srpana l. 1862. blagosloвила v Pragi zastava, ki so jo poklonile vrle Čehinje »Sokolu«, so se oči vseh začudeno upirale na mlado gospo. Iz njenih ust so vrele tako visoko leteče, ognjevite, izrazne besede, kakor jih je čitati samo v basenskih pripovedkah:

»Želimo od vas, rekla je Světlá češkim sokoličem, želimo od vas, da se vselej ponašate za slabotnega in strahu ne poznate pred nasilnikom. Pričakujemo od vas, da se boste klanjali le plemenitosti, laži pa in izdajalstvu vsikdar pogumno stopili na glavo. Tirjamo od vas, da domovino nad vse ljubite in ljudoljubje gojite ne le na jeziku, nego ga tudi kažete v dejanju. Nadejamo se od vas, da si boste

poštenje šteli višje nad življenje ter da boste češko ženo imeli vedno za duhovnico vsega dobrega, lepega in vzvišenega. To so naše želje, to je naš sesterski blagoslov!

Zoper prilizovanje do Nemcev in ljubezen do nemškega jezika pa piše :

»Celo našo slavno, prečastno pretcklost, tudi ves spomin na stoletno trpljenje naših očetov za njih prepričanje in tudi to naše sedanje trpljenje s sočasnimi sobrati za toliko dragih in plemenitih misli katere po neutrudljivem naporu in neugasljivi vnemi bode vendar pripeljati do zmage, vse to bi imeli zavreči, vsemu se odpovedati le za to, da bi se mogli z Nemcem hitreje sporazumeti in iz prilizovanja prihraniti mu trud, da se v »naši« deželi ne nauči našemu jeziku? Da — še več! Mi jim imamo izdajalski pomagati, da postane naša krasna domovina pri prvi ugodni priložnosti plen kake roparske tice za mejo, ki morebiti že dolgo preži, ki bi jih hotela napajati s sveto krvjo, dočim ne more doma izrediti svojih mladičev? Nikdar ne!«

To so kratki podatki k življenjepisu velike Čehinje, ki je svoje življenje do zadnjega vzdihljeja žrtvovala narodu. Zato bodi tebi, vzvišena Slovanka, slava in hvala za vse tvoje krasne in ginljive čine pristne, rodoljubne ljubezni, katere si izkazala češkemu narodu k večni časti in razslavljenju! Mojstersko si ubirala strune naših src, da zazvene v tugi, radosti in milobi. Bilo je treba te poezije misli, bilo je treba tega spomladanskega, svežega veterčka idealizma! Ti si okrepčevalno iskro navdušenja vlila v češko srce, ti si razjasnila čelo težko skušanega naroda! Češki narod, slavna majstrinja, blagruje tvojega duha in tvoj spomin ter z lavoriko ljubezni, spoštovanja in hvaležnosti venča tvojo drago glavo! Nikdar — ti nam nisi umrla, tvoj duh ostaja med nami, njegov dom je vsako slovansko srce!

Velecenjena gospa urednica!

Ne vstrašite se, velecenjena gospa, danes Vam ne bom delala nadleže z ominoznim ženskim vprašanjem. Naj se ga lotevajo že enkrat tudi i druge. Jaz sem se pulila in ravsala že dosti zanje ter prepuščam sedaj zadovoljno koji drugi cenj. sotrudnici dvomljivo čast trgati se za naše pravice, brez vspeha in brez najmanjše — hvaležnosti. Zato Vas prosim dispense za nekaj časa, da si naberem v tej

stroki zopet novega gradiva. Kakor hitro si nabavim zopet novih, še nezaslišanih idej, jih hočem gotovo takoj spraviti v okvir svojega zbadljivega peresa.

Naj počivajo dotlej tudi razburjeni živci onih cenj. čitateljic, ki so vsled mojih neprestanih prenapetih zahtevanj že skrajno nevoljne. Saj se je živelo dosihmal tako mirno v temi nevednosti in česar človek ne pozna, tega si tudi ne želi. Zakaj bi neki prekinili to idilo izza časov naših pradedov? Pravi barbarizem poseči v to mirno gnezdo in sejati prepir in nevoljo v tiho zadovoljnost sladko dremajo ih pridnih ženic!

Ne, gospa cenjena, danes ne bodem grajala, ne, danes imam v rezervi še celo sladki bonbon za uzorne naše hišne mamice in za vse tiste, ki še hočejo to postati..

Secesijonistična kuhinja, na to vado mi pojdejo morda tudi najzagrizenejše kuharice. Saj je vendar secesija geslo naših dnij, in neopravičljivo bi bilo, ako bi izključili iz nje našo kuhinjo.

Društvo »modrega križa« na Dunaju je razstavilo tako velezanimivo kuhinjo, v koji je vse, od oblike stolov, miz in kuhinjske omare z raznimi nesimetričnimi predali in predalčki in s polico za kuhinjsko tehtnico, do ognjišča in najrazličnejših strojev do cela moderno-secesijonistično.

Kaj porečete n. pr. k steklenemu predalu na ognjišču, v kojem se suče pečenka na ražnju kar tako pred kuharicinimi očmi? Izvrstno, ne? Pa nobenega medenega in bakrenega posodja, vse le iz porcelana ali iz dobro žgane fijance (majolika), ki tudi v ognji strpi in ki se da posnažiti tako lahko brez vse težave.

Toda piéce de resistance te nove kuhinje je pač nova iznajdba — termofor — to je posoda z dvojno nikelnasto steno, v koji je neka kemična ingredijenca, do sedaj še tajnost izumiteljeva. Na ta način so izdelane skledé, vrči, menaže itd. Ako jih postaviš za štiri minute v krop, vzdrže toploto baš toliko ur. Kako neprecenljiva je taka posoda, to bode razumela pač vsaka gospodinja. Saj res ni za kuharico nič hujšega, nego če se ji skrbno izdelana jedila pred časom ohlade.

Ali pa ni ta iznajdba baš voda na moj mlin? Saj se prenašajo v taki posodi jedila lahko tudi po zimi — — toda ne, danes nočem kar nič zbadati. Pokazati hočem samo našim vrlim gospodinjam, kako si morejo olajšati trudapoino delo z novimi iznajdbami.

A razstava ne nuja samo očem, ampak tudi jeziku. Vsaki dan se shaja izbrani juri ter premira najboljše kuhinjske izdelke, doposlane od raznih gospodinj in kuharic. Človeku se kar sline cedé, če samo misli na toliko dobroto.

V prvem nadstropju je internirana kuhinjska biblioteka, publikacije belgijskega društva proti alkoholizmu in glavni dobiček razstavine loterije — to je bala za nevesto. Tudi dunajsko gospodinjstvo je razstavilo svojo šolo za posle, ki vzbujajo občno pozornost.

Razstava ima pa tudi dobrodelen namen. Čisti dohodki so namenjeni ustanovi doma za stare posle. Iz tega uzroka in ker nuja res veliko lepega in zanimivega, priporočati moram vsem cenj. čitateljicam, kojim se nuja prilika priti na Dunaj, da naj je nikar ne zamudé. Žal mi je le, da nisem zapisala vsega tega »po naravi«, marveč sem posnela po poročilu iz nekega dnevnika.

Oh Dunaj, Dunaj, zakaj si pač tako daleč!

Toda dosti kuhinjske slaščine.

Kaj pa porečete, velec. gospa, k najnovejši maroti slavne Sare? Ali ni to naravnost v nebo vpíjoča nevarnost, ženska v moški vlogi, in še celo v Hamletu, in naj si bodi ta ženska tudi Sara Bernhart, Ubogi Shakspeare, gotovo bi se še v grobu obrnil, če bi videl, kako silo trpi sin njegove muze. Dobro, da tega ni doživel, drugače bi bil gotovo uničil svojega nesmrtnega Hamleta že v manuskriptu. Da me razumete prav; ne, da bi cenila možko umetnost višje, nego žensko, ne, toda ženska ne bode nikdar predstavila možkega tako, da bi le količkaj napravilo na gledalca vtis kakor, da bi imel pred seboj moža. Videl bode le vedno žensko, da-si v možki obleki. Ravno tako smešno bi bilo, ako bi hotel predstavljati možki Anico v Čarostrelcu ali Faustovo Gretko.

Da, če si dovoljuje take ekstravagance eksentrična gospa Sara, naj še bo. Pa da je premotila celo resno Sandrock, to je pač nerazumljivo.

Pa da mi ne bodete zavidali, naj Vam le precej povem. jaz nisem videla nobene od njiju, pa tega ne obžalujem. Mojo sodbo o Sarinem Hamletu mi diktira edino le moj razum in moje čustvo, ki se vnema za vse, kar je lepo in resnično, a se zgraža pred nelepipim in neresničnim. In neresnica je tudi Hamlet v ženski obliki.

Ker sem dospela do lepega in nelepega, mi pride baš na um, da ne poznam grše besede, nego je beseda »koš«. Le pomislite, če vidite starega moža, težko sopihajočega in ilhtečega pod težo natlaččenega koša, ki mu teži rame. Ali se Vam ne bo krčilo srce pri tem pogledu in zdihnili bodete: ah, ta koš, ta težki koš, kako se muči ubogi starec pod njim!

Ali če pride po ljubezni in po kovanem zlatu hrepeneči, nadepolni mladenič v črnem fraku in z belimi rokavicami k oboževani

boginji svojega srca, a ona ga odpravlja s košem ? Ali ne bode preklinjal v dno pekla ta neusmiljeni koš ?

In ali če si spisal z velikim trudom in naporom črtico, tako krasno, tako milo donečo in do srca segajočo in da pošlješ to dete svoje fantazije v redakcijo. A glej, mesto v tiskarno se ti zmoti v — koš.

Ah, ti koši, kedo si jih je izmislil !

Pa še redakcijski koši posebej !

S prisrčnim pozdravom udana Vam

Danica.

Ali škoduje emancipacija bistvu ženstva ?

Spisala Danica.

Vedno in vedno moramo čuti od nasprotnikov ženskega oslobojenja, da zatré to stremljenje v ženski ono, kar tvori uprav bistvo ženstva, »das ewig Weibliche«, kakor pravi Goethe. Slobodno gibanje da naj bi vzelo ženski ono nežnost in rahločutnost, koja je baš dika ženskega bitja ; posebno pa študije, oh te grozne študije, one da prestrojijo ženski duh v uprav možkega. Iz naivne, otročje, tako ljubke punice postane tisto zloglasno »Mannsweib«, kojega kažejo antifeministi s slastjo kakor strašilo strmečemu svetu, da pred njim vstrepeta neodločni indiferentist, preobrnivši se pred toliko grozo hitro v odločnega nasprotnika vsega emancipiranega ženstva.

Ali je ta strah res opravičen ? Ali so res vse studujoče ženske tako oglate, kakor jih slikajo nasprotniki ? Menim, da ne ; in o tem, se tudi lahko vsakdo prepriča, ki motri nastopanje in delovanje slobodnega ženstva s kritičnim, a ne po predsodkih oslabljenim očesom.

Nočem govoriti danes o nebroju učiteljic, zdravnic itd., ki so po zvestem spolnjevanju svojih dolžnosti, po občji priljubljenosti, ki jo uživajo, živ dokaz, da ženska nežnost ne trpi po slobodnem mišljenju, gibanju in stremljenju. Navesti hočem le nekaj novih faktov, koji menda še niso znani c. čitateljicam »Slovenke«, ker se v obče sploh o njih le malo, ali celo nič ne govori.

Pred nedavnim časom je prinesla »Illustr. Frauen Zeitung« prav zanimiv članek o življenju dijakinj v Cambridgu. Po tem članku posnamem sledeče podatke.

Kakor znano imajo slušateljice v Cambridgu svoj lastni — dom — tam se imenuje »girton college«. Veliko poslopje, zunaj mesta, sredi velikega vrta. V njem je prostora za stopetnajst dijakinj in deset docentinj. Vsaka dijakinja ima dve sobi, jeno spalno in jedno delalnico; razun teh je seveda še mnogo skupnih prostorov: jednajst avditorijev, biblijoteka, bralna soba, jedilnica, telovadnica in razun teh še basin za plavanje, prostori za razne igre na prostem in dvorana za kolesarjenje. Seveda imajo tudi posebno bolnišnico za take bolnice, ki imajo kako nalezljivo bolezen.

Seveda, bi kedo mislil, da morajo biti vse te mlade dame, ki se posvečujejo tukaj v svojem tihem tempeljnu znanosti resnim studijam, kar posebno resne, modre in prav nič take, kakor druga dekleta. Ako se odprejo ta modra usta, se čujejo iz njih morda sami znanstveni problemi, kojih razreševati je naloga njihovega stremljenja in delovanja. Za igro, ples, toaleta in vso to šaro, ki polni drugim deklicam mlada srčeca, niti ne morejo imeti te izvoljene modrijanke nobenega smisla.

Kaj še? »The girals«, kakor se imenujejo same, so posebno ponosne na to, da jim ni na zunanje prav nič poznati resni smoter njihovega življenja. Dijakinja, ki bi hotela renimirati se svojim znanjem ali sè svojo marljivostjo, bi bila vsem drugim v zasmeh. Tu ni videti resnega, pedantičnega obraza. Veselé in zabavajo se, kolikor jim je pač mogoče. V prostih urah se posećajo v svojih sobah, pogostujejo se s čajem ter čebļjajo o vsem mogočem, samo ne o svojih studijah. Tega jedinega pogovora se ogibajo z vso konsekvenco.

Vendar se pa morajo učiti z vsem naporom, kajti v »girton college« velja pravilo, napravljati izpit ne samo na dobro, ampak naravnost z odliko. Nikdar pa ne bi prišlo koji »girl« na um, bahati se, ako je prebdela vso noć poleg svojih knjig.

Vsako soboto imajo dijakinje ples med seboj, razun tega pa še vsak semester po eno dramatično in eno muzikalično predstavo. Vsako leto se daje tudi kostimiran ples novodošlim dijakinjam, pri kojem pa ne gledajo toliko na eleganco, kakor na šalo in dovtipnost v kostumih. Vsako drugo leto pa aranžira predstojnica velik ples, na kojega so povabljeni tudi gospodje, a seveda samo nekaj izvoljencev, koji si vedo to odliko tudi šteti v čast. Da je ta ples velike važnosti, je pač lahko umļljivo, ravno tako, da razburja duhove že cele tedne naprej.

Dovoljeno je dijakinjam zahajati tudi v gledališće in koncerte v mestu. Toda stroga hišna pravila zahtevajo, da morajo biti ob pol

jednajstih zopet doma, brez obzira na to, je-li predstava gotova ali ne. Često se pripeti ubogim girls, da morajo zapustiti koncertno dvorano pred sklepom.

Kadar gre dijakinja v mesto, dobi spremljevalko, — chaperone — v nadzorstvo. Ako jih gre več skupaj, se nadzorujejo druga drugo.

Ako se udeleže predavanja v Cambridgu, sedijo dijakinje skupaj na drugi strani dvorane, ločene od dijakov, ali, če to ni mogoče, v prednjih vrstah pred profesorjevimi očmi. S tem je ovrženo tudi mnenje nekotih, ki si ne morejo predstavljati do cela moralične ženske, sedeče z možkimi kolegi v eni in isti učni dvorani.

Mnogo bi se dalo še povedati o lepem življenju v girton college, na koje se spominja še v poznejših letih z radostjo vsaka bivša »girtonian«. Toda prostor je tu pretesen. In navedla sem tudi to samo v dokaz, da i studujoča dekleta ne zgube svoje dekliske svežesti, da i najresnejše studije ne morejo pokvariti ženskega nežnega srca, veselega njenega duha, če g a l e s p l o h k a j i m a.

Če se nam pa le pokažejo v življenju često prvoboriteljice ženske osloboje v čisto drugačni luči — ne vse — a nekaj njih vendar — ne smemo pripisovati tega naravnost emancipaciji, temveč težkim bojem, koje so morale prestati, predno so dospele na svoj cilj.

Ali se je morda kedaj že dovolila ženskam p r o s t o v o l j n o kaka pravica? Ne, nikdar ne. Korak za korakom so se morale boriti za svoje pravo. Prve te junakinje so morale trpeti najhujšega zasmehovanja, zatiranja in preganjanja. Elizabeto lady Stanton so hoteli vtakniti zbog njenih nazorov v norišnico. Lucy Stone, prvo ljudsko govornico, so ometali z gnjilimi jabolki in plakate, na kojih so bila naznanjena njena predavanja, so strgali. Mary Wollstonecraft jim je bila le hijena v spodnjih krilih, filozofujoča kača itd.

Ali se moramo čuditi, če postanejo v takem slučaju ženske trde, eksentrične, in »drugačne«, nego smo jih vajeni? Temu pač ne, pač se pa moramo čuditi njihovi neskončni vstrajnosti, eneržiji in njihovemu pogumu, ki je ključoval vsem viharom.

A čim bolj se bližajo emancipirane ženske svojemu cilju, to je popolni ravnopravnosti, čim bolj se manjša število njihovih nasprotnikov in ginevajo nenaravne zapreke, tem bolj se one kažejo spet kot prave ženske z vso tisto nežnostjo, koje je položila uže narava sama v srce vsake prave ženske.

Umevno, saj se jim ne bo več treba braniti z mečem in ščitom, ne bo jim več treba nadeti si bronastega oklopja v varstvo pred neusmiljenimi udarci svojih fanatičnih nasprotovalcev. Mirno poj-

dejo svojim potom, tako okoli domačega ognjišča, kakor na svitlih višavah znanstev in umetnostij.

Naj se pa vendar pomisli, da je dandanes ženski treba še veliko več eneržije in duševne moči, nego možu, ako hoče kaj doseči. Kamorkoli se obrne, stavijo se ji zapreke, zapreke občenega mnenja, predsodkov, sovražtva in še celo postave, med tem ko je možu vsepovsod oglašena pot. In vendar mora biti njen uspeh uspeh prve vrste, ako noče, da se smatra kot »fiasco«.

Kedo pač očita možu kaj, ako ni prvi med prvimi?

Gladite tedaj i ženski pot, olajšajte ji težko njeno delo in ne bo se Vam predstavljala več kakor »Blaustrumpf«, ampak kot pristna žena z vsemi lastnostmi, kojih nočemo pogrešati pri »nežnem spolu«, ako naj bo ta priimek sploh upravičen.

Da pa i od narave same ni vsaka ženska »nežna«, temu dokaz je že slavnoznana Ksantipa, koja je že delala rajnemu Sokratu tolike preglavice, dasi takrat še ni bila izmišljena nobena »emancipacija«. In tudi danes zadenemo tu in tam na kako žensko bitje, koje pogreša prav vseh ženskih lastnosti. »Das ewig Weibliche« je šlo menda pač samo mimo nje. In takih ženskih je in bode vedno, kajti naravi ne moremo ukazati, kaj naj stvari. Temu faktorju nasproti je brez moči celo emancipacija.

Književnost in umetnost.

Žarki in snežinke. Spisal Etbin Kristan. I. zvezek. Lastna založba. Naročnina na celo zbirko iznaša 1 gld., posamezni snopiči veljajo 10 nvč., s poštnino 12 nvč. Naroča se lahko pri »Upravištvu »Žarkov in snežink« post. rest. v Ljubljani, ali pa pri knjigotržcu g. L. Schwentnerju v Ljubljani. — Vsak snopič obsega eno polo, cela zbirka torej 160 strani.

Vsebina prvega zvezka je sledeča: »Sanje« (Petöfi), »Moja pesmica«, »Človek sem«, »Razumu«, »Ob pogrebu grešnice«, »Po noči«. »Volja«, »Megleno jutro«, »Luči...«, »Veni creator spiritus!« »Mladost«, »Južna noč«.

Popevčice milemu narodu. Zložil Anton Hribar, Korinjski. II. zvezek. Cena elegantno vezanemu zvezku 1 gld. 60 nvč. Spretni rimar Anton Hribar je izdal v drugem zvezku poezij (!) povest »Županova Minka« v verzih, ki vsi glase tako-le:

Srenja Kurje selo
 Voli si župana,
 Vrlega izbere
 Janeza Purana.

Sedaj pa čitaj 155 strani takih le kitic! Ako to ni dekadenca (propadanje) poezije, kaj pa je potem propadanje?

Gospod Hribar piše za narod, inteligenca se je, kakor se nadejamo, izvila iz takih-le proizvodov — in če piše za narod, zakaj daje svojo knjigo vezati tako elegantno, da ji mora potem staviti tako visoko ceno? Samo za platnice plačati 1 gl. 60 nvč. je vendar malo preveč.

Споменица прославе 50годишњег книжевног рада пре-
 свијетлог господина Јована Сундечића, србког пјесника. Уредио
 за прославни одбор Илија Л. Ђивановић, србски учитељ. Цетиње.
 Цијена 1 круна.

Dne 18. aprila t. l. je praznioval srbski pesnik Sundečić 50let-
 nico svojega delovanja. Vsa slavnost kakor tudi vsi članki, pisma,
 ki so došla slavnem slavitelju ob tej priliki, je zbral proslavni odbor
 v tole knjigo.

Razno.

Predsednica „društva francoskih žen proti alkoholizmu“ izdaja list, ki izhaja mesečno po enkrat. Naslov mu je »femme et tempé-
 rance«. Ta list ima nalogo, da širi človekoljubne težnje tega gotovo
 jako koristnega društva.

Univerza v Strassburgu je sedaj pristopna tudi ženskim. Alzaško
 društvo učiteljic je vložilo namreč prošnjo pri akademičnem senatu
 in ta je odpravil paragraf, ki je zabranil ženskemu spolu pristop k
 vseučiliškim študijam.

Francosko trgovsko ministerstvo je razpisalo pet uredniških mest
 v »Centralni administraciji za trgovstvo in obrt«. Za te službe se
 smejo poganjati tudi ženske, katere so izdelale kako višjo javno tr-
 govsko šolo, ali pa katere so prestale z dobrim uspehom zrelostni
 izpit. —

Na Finskem (Finnland) so mlekarské zadruge popolnoma v
 ženskih rokah. V posebnih mlekarskih šolah — katerih je uže dvajset
 — si prisvajajo deklice za to stroko potrebnih znanostij in spretnostij.
 Vrhu tega poučuje več potovalnih učiteljic žensko mladino na kme-

tih. Dandanes je na Finskem osem mlekarskih zadrug, katere so ustanovile ženske, in katere vodijo izključno ženske. Te ženske zadruge postopajo jako umno in energično; na skupne stroške so n. pr. uredile izvažanje masla v Baltiške provincije in na Angleško.

Doma.

Kako razsvetiti po noči bolniške sobe? Lampe petrolejke niso za rabo v bolniških sobah; ako se nazaj zavijejo, goré sicer z malim plamenom, razvija se pa mnogo škodljivih plinov. Najboljša za razsvetljava je katerakoli sveča. Natrosi okoli stenja razdrobljene soli, in gorela bode čisto po malo. Tudi zgorelo bode le čisto malo. Mali košček sveče zadostuje za celo noč. (Frick's Rundschau.)

Izvrstne kuhinjske bukve: Internacijonalni juri razstave meščanske kuhinje na Dunaju je premiral z veliko kolanjo nove kuhinjske bukve »Die österreichische Küche« — koje je spisala gospa baronica Marija Rokitanskyjeva.

Listnica uredništva.

„Dora... Dora...“ počiva mirno v uredniškem košu.

J. P. Vaš spis o Cankarju je jako zanimiv a za „Slovenko“ je študija vendar preobširna. Spisa bi moglo priti le prav malo v vsako št. in tako kosanje bi le škodilo lepi celoti. Revija — slovenska revija — bi bila seveda zato primerna. Kaj pa „Zvon“? Ta lahko objavi spis v dveh številkah.

Vse cenj. naročnice in naročnike, kateri so zaostali z naročnino, uljudno prosimo, da isto v kratkem poravnajo, kajti z izdajanjem lista imamo obilo stroškov.

Uprava „Slovenke“.

